

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจัดการความเจ็บปวดของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัด

นิสา ครูจันทร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤศจิกายน 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา  
วิทยานิพนธ์ ของ นิสา ครูทจันทร์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม  
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลภา คุณทรงเกียรติ) อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

.....  
(ดร.เขมรดี มาสิงบุญ) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....  
(รองศาสตราจารย์ สมพร ชินโนรส) ประธาน

.....  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลภา คุณทรงเกียรติ) กรรมการ

.....  
(ดร.เขมรดี มาสิงบุญ) กรรมการ

.....  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วารี กังใจ) กรรมการ

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม  
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....  
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 16 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2550

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา  
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา  
ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2549

## ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลภา คุณทรงเกียรติ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.เขมารัตน์ มาสิงบุญ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และผู้ทรงคุณวุฒิกายนอกสถาบัน รองศาสตราจารย์ สมพร ชินโนรส ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ ด้วยดีเสมอมา และอาจารย์ทุกท่าน ในสาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ที่ให้คำแนะนำและให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาริ กังใจ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฬาลักษณ์ บารมี อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำด้วยการตรวจสอบความเชื่อมั่น ของเครื่องมือ คุณเปรมฤดี ปองมงคล อาจารย์ณฤมล กิจจานนท์ คุณประภากร ธาราศักดิ์ อาจารย์บุศรินทร์ เอื้อวศรีหยก และอาจารย์สุดกัญญา พัทวี ที่กรุณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์ และโรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ฝ่ายการพยาบาลและเจ้าหน้าที่พยาบาลศาสตร์ ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เจ้าหน้าที่ห้องสมุด คณะพยาบาล ทุคมหาวิทยาลัย ที่ผู้วิจัยไปขอใช้บริการ ได้เอื้อเฟื้อผู้วิจัยในการค้นคว้าวรรณกรรม ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ และคุณแม่ พี่สาวและพี่ชาย ญาติพี่น้องทุกคน ที่ ๆ พยาบาลทุกท่าน ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลอาจารย์ที่สอน เป็นที่นับถือของผู้วิจัย เพื่อน ๆ วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ทุกท่าน และเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ ศึกษาในสาขาการพยาบาลผู้ใหญ่และสาขาอื่น ๆ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ช่วยเหลือห่วงใย และให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยเสมอมา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่กล่าวมานี้เป็นแรงผลักดันที่เป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้วิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ดี และสุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณบัณฑิต วิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนการวิจัยในครั้งนี้

นิสา ครูทจันทร์

47910913: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้ใหญ่; พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการจัดการความเจ็บปวด/ ความรู้/ ทักษะ/ ประสิทธิภาพ

นิสา กรุทจันทร์: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการความเจ็บปวด  
ของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัด (FACTORS RELATED TO NURSE'S PAIN MANAGEMENT  
BEHAVIOR IN POSTOPERATIVE PATIENTS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์:  
วัลภา คุณทรงเกียรติ, Ph.D., เขมรดี มาสิงบุญ, D.S.N. 116 หน้า. ปี พ.ศ. 2550

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ  
ประสิทธิภาพการจัดการความเจ็บปวดกับพฤติกรรมการจัดการความเจ็บปวดของพยาบาลที่ดูแล  
ผู้ป่วยหลังผ่าตัด ในโรงพยาบาลศูนย์เขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 2 โรงพยาบาล กลุ่มตัวอย่าง คือ  
พยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยศัลยกรรมทั่วไป ศัลยกรรมอุบัติเหตุ ศัลยกรรมกระดูก หอผู้ป่วยตา  
หู คอ จมูก หอผู้ป่วยทางนรีเวช และหอผู้ป่วยหลังคลอด จำนวนทั้งหมด 160 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บ  
รวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2. แบบสอบถามพฤติกรรมการ  
จัดการความเจ็บปวด 3.แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับความเจ็บปวดและการจัดการความเจ็บปวด  
4.แบบสอบถามทัศนคติต่อการจัดการความเจ็บปวดของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัด โดย  
แบบสอบถามชุดที่ 2, 3 และ 4 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .9 .9 และ .8 ตามลำดับ เก็บข้อมูลระหว่าง  
เดือนกันยายน 2549 - ธันวาคม พ.ศ. 2549 วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน  
มาตรฐาน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการจัดการความเจ็บปวด โดยรวม  
อยู่ในระดับมาก มีความรู้เกี่ยวกับความเจ็บปวดและการจัดการความเจ็บปวด โดยรวมอยู่ในระดับ  
ปานกลาง มีทัศนคติต่อการจัดการความเจ็บปวดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และทัศนคติต่อการ  
จัดการความเจ็บปวดของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัดมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับน้อยกับ  
พฤติกรรมการจัดการความเจ็บปวดของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ  
ที่ระดับ .05 ( $r = .180$ ) แต่ความรู้และประสิทธิภาพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการ  
ความเจ็บปวดของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัด

ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมให้พยาบาลมีทัศนคติต่อการจัดการ  
ความเจ็บปวดที่ดีน่าจะช่วยทำให้พยาบาลสามารถจัดการความเจ็บปวดให้กับผู้ป่วยหลังผ่าตัด ได้มี  
ประสิทธิภาพ

47910913: MAJOR: ADULT NURSING; M.N.S. (ADULT NURSING)

KEYWORDS: PAIN MANAGEMENT BEHAVIOR/ KNOWLEDGUE/ ATTITUDE/  
EXPERIENCE

NISA KRUTCHAN: FACTORS RELATED TO NURSE 'S PAIN  
MANAGEMENT BEHAVIOR IN POSTOPERATIVE PATIENTS. ADVISORY  
COMMITTEE: WANLAPA KUNGSONGKEIT, Ph.D., KHEMARADEE MASINGBOON,  
D.S.N. 116 P. 2007.

The purpose of this study was to examine the relationships between knowledge, attitude, experience in pain management and nurse's pain management behavior in postoperative patients in two regional center hospitals in lower - northern Thailand. The sample consisted of 160 nurses working in surgical department, traumatic department, orthopedic department, EENT department, and postpartum department. The instruments consisted of four parts: the Demographic Data Questionnaire, Nurse's Pain Management Behavior in Postoperative Patients Questionnaire, Nurse's Knowledge and Pain Management in Postoperative patients Questionnaire, nurse's pain management attitude in postoperative patients Questionnaire, The last three instruments were tested for content validity. The reliability of the instruments were .9, .9, and .8 respectively. Data were collected between September – December 2006. Pearson Product Moment Correlation Coefficient were used for statistical analysis.

The results of the study revealed that the nurse's pain management behavior were at the highly level. Nurse's pain management knowledge were at the moderate level. Nurse's pain management attitude were at the moderate level. There was a positively statistical correlations between nurse's pain management attitude and nurse's pain management behavior in postoperative patients at the level of .05 ( $r = .180$ ). There was a negatively statistical correlations between knowledge and experience and nurse's pain management behavior in postoperative patients.

The finding can contribute to improve effectiveness of nurse's pain management attitude. Further study should be performed to study other nurses' pain management in postoperative patients.

## สารบัญ

|                                                                                               | หน้า |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| บทคัดย่อภาษาไทย.....                                                                          | จ    |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....                                                                       | ฉ    |
| สารบัญ.....                                                                                   | ช    |
| สารบัญตาราง.....                                                                              | ฌ    |
| สารบัญภาพ.....                                                                                | ญ    |
| บทที่                                                                                         |      |
| 1 บทนำ.....                                                                                   | 1    |
| ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....                                                           | 1    |
| คำถามของการวิจัย.....                                                                         | 5    |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....                                                                  | 5    |
| สมมติฐานการวิจัย.....                                                                         | 5    |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....                                                                | 6    |
| ขอบเขตของการวิจัย.....                                                                        | 6    |
| คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....                                                              | 7    |
| กรอบแนวคิดในการวิจัย.....                                                                     | 8    |
| 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                                                         | 10   |
| แนวคิดเกี่ยวกับความเจ็บปวด.....                                                               | 10   |
| แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม.....                                                                  | 18   |
| พฤติกรรมจัดการความเจ็บปวดของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัด.....                               | 22   |
| ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจัดการความเจ็บปวดของพยาบาล<br>ที่ดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัด..... | 34   |
| 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....                                                                     | 39   |
| สถานที่ที่ศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....                                                  | 39   |
| เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....                                                               | 40   |
| การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....                                                            | 43   |
| การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....                                                          | 45   |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล.....                                                                      | 46   |

## สารบัญ (ต่อ)

| บทที่                                                                                        | หน้า |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| การวิเคราะห์ข้อมูล .....                                                                     | 47   |
| 4 ผลการวิจัย .....                                                                           | 48   |
| ผลการวิจัย .....                                                                             | 48   |
| ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....                                                                   | 49   |
| 5 สรุปและอภิปรายผล .....                                                                     | 55   |
| สรุปผลการวิจัย .....                                                                         | 55   |
| การอภิปรายผล .....                                                                           | 57   |
| ข้อเสนอแนะ .....                                                                             | 62   |
| บรรณานุกรม .....                                                                             | 64   |
| ภาคผนวก .....                                                                                | 79   |
| ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ .....                                                         | 80   |
| ภาคผนวก ข การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย<br>ใบอนุญาตจริยธรรม ..... | 82   |
| ภาคผนวก ค แบบรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของพยาบาล .....                                            | 86   |
| ภาคผนวก ง แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับความเจ็บปวดและการจัดการ<br>ความเจ็บปวด .....              | 88   |
| ภาคผนวก จ แบบสอบถามทัศนคติต่อการจัดการความเจ็บปวดของพยาบาลที่ดูแล<br>ผู้ป่วยหลังผ่าตัด ..... | 92   |
| ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามพฤติกรรมการจัดการความเจ็บปวดของพยาบาลที่ดูแล<br>ผู้ป่วยหลังผ่าตัด .....   | 97   |
| ประวัติย่อของผู้วิจัย .....                                                                  | 116  |

## สารบัญตาราง

| ตารางที่                                                                                                                                                                                                                                        | หน้า |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1 ข้อมูลส่วนบุคคล.....                                                                                                                                                                                                                          | 49   |
| 2 ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และระดับคะแนนของข้อมูล<br>ความรู้ของพยาบาลจำแนกตาม ความรู้เกี่ยวกับความเจ็บปวด การประเมิน<br>ความเจ็บปวด การจัดการความเจ็บปวด และการประเมินผลลัพธ์การจัดการ<br>ความเจ็บปวด ( $n = 160$ )..... | 51   |
| 3 ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และระดับคะแนนของข้อมูล<br>ทัศนคติของพยาบาลจำแนกตามทัศนคติต่อการประเมินความเจ็บปวด การจัดการ<br>ความเจ็บปวด และการประเมินผลลัพธ์การจัดการความเจ็บปวด ( $n = 160$ ).....                        | 52   |
| 4 ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และระดับคะแนนของข้อมูล<br>ทัศนคติพฤติกรรมของพยาบาลจำแนกตามพฤติกรรมการประเมินความเจ็บปวด<br>การจัดการความเจ็บปวด และการประเมินผลลัพธ์การจัดการความเจ็บปวด<br>( $n = 160$ ).....                | 53   |
| 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และประสิทธิภาพการจัดการความเจ็บปวด<br>กับพฤติกรรมจัดการความเจ็บปวดของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัด<br>( $n = 160$ ).....                                                                                  | 54   |

## สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 9

มหาวิทยาลัยบูรพา  
Burapha University